

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.22.060/2014/5.szám

A Kúria a Dr. Papp és dr. Császár Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Császár Eleonóra ügyvéd által képviselt felperesnek a Dr. Lengyel Adrienn Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Lengyel Adrienn ügyvéd által képviselt alperes ellen öröklési szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt a Debreceni Törvényszék előtt 8.P.20.462/2013. számon folyamatban volt és a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Pf.II.20.048/2014/3. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes részéről 20. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.048/2014/3. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000 (Kétszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 1.897.900 (Egymillió-nyolcszázkilencven-hétezer-kilencszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint az 1920. február 1-jei születésű Sz. I.-né, született N. S. (a továbbiakban: örökhagyó) a felperes édesanyjának testvére, a felperesnek a

keresztanyja volt.

Ápolásra nem szorult, korához képest jó fizikai állapotban volt, magas vérnyomás betegség, idült ischaemias szívbetegség, idült bronchitis miatt elsősorban gyógyszeres kezelés alatt állt. Az ügyeit önállóan intézte.

A halálát megelőző négy évben számos végintézkedést tett, amelyekkel a saját gondozását, a róla való gondoskodást kívánta biztosítani. Több alkalommal, amikor az örökösévé nevezett eltartói, köztük a felperes gondoskodásával nem volt megelégedve, idősotthonban is kért elhelyezést.

2007. október 1-jén a felperessel kötött öröklési szerződést egyik B-i lakásingatlanára.

Az örökhagyó és az alperes 2007 őszén kerültek szorosabb kapcsolatba. Ekkortól az alperes, majd az édesanyja, Zs. J.-né is rendszeresen, előbb hetente, majd szinte naponta látogatta az örökhagyót, amely alkalmakkor ételt is vitt a részére, és a nap jelentős részét nála, vele töltötte.

Ilyen előzmények után a dr. M. T. ügyvéd által 2008. február 21-én készített, tanúként Zs. J.-né és az ügyvéd által aláírt végrendeletében az örökhagyó minden vagyonáról egymás közt 1/2-1/2 arányban a felperes és az alperes javára rendelkezett, egyidejűleg kinyilatkozta, hogy az ezt megelőzően halála esetére tett intézkedései és végakarata hatályát veszti. A hagyatéki juttatás fejében az alperes vállalta, hogy az édesanyja közreműködésével a felperessel együtt látja el az örökhagyó állapota által megkívánt ápolást, gondozást. A felek szóbeli megállapodása az volt, hogy napközben Zs. J.-né lesz az örökhagyó mellett, míg éjszakánként a felperes. A felek, illetve az alperes édesanyja és a felperes között már az első héten súrlódások voltak, majd miután az örökhagyó felvetette, hogy az eltartói, a peres felek fizessék az ingatlannal kapcsolatban felmerülő valamennyi rezsiköltséget, továbbá a gyógyszerköltségeit is, az alperes úgy döntött, hogy ilyen feltételek mellett az örökhagyó gondozását, ellátását nem vállalja. Zs. J.-né viszont ezt követően is rendszeresen látogatta az örökhagyót.

2008 áprilisában a felperes és az örökhagyó között kialakult szóváltás oda vezetett, hogy a felperes az örökhagyó lakását rendőri felhívásra elhagyta, és őt ezt követően haláláig nem látogatta.

2008 júniusától az örökhagyó ismét az idősek otthonában tartózkodott, ahonnan 2008. június 23-án kórházba szállították. 2008. július 3-án engedték el a gyógyintézetből, miután Zs. J.-né vállalta, hogy biztosítja az örökhagyó felügyeletét. A következő

napon az alperes az otthonába vitte, amikortól az édesanyjával felváltva, folyamatosan mellette volt.

Ekkor abban állapototak meg, hogy a jövőben ilyen módon folyamatosan mellette lesznek és őt ápolják, gondozzák. Az örökhagyó kérésére az általa kért tartalommal dr. M. T. ügyvéd 2008. július 8-án öröklési szerződést készített. Abban tartása és gondozása ellenében a tételesen rögzített valamennyi vagyonának az örökösévé az alperest nevezte.

Az örökhagyó 2008. július 15-én otthonában hunyt el. A halottvizsgálati bizonyítvány a halálát természetes jellegűnek tüntette fel. A halála közvetlen okaként megjelölt idült keringési elégtelenség kezdetét a halált megelőző egy hónapra tette.

Az örökhagyónál az utóbbi öröklési szerződés megkötésének időpontjában olyan betegség, amely nagy valószínűséggel rövid időn belül a halálához vezetett volna, nem volt felismerhető annak ellenére sem, hogy folyamatosan romló általános állapota a közeli halál lehetőségét előre vetítette. Az ügyei viteléhez szükséges belátási képességének teljes hiánya 2008. július 8-ára vonatkozóan nem állapítható meg; személyiségzavara miatt, üldöztetési, túlérzékeny viszonyulása következtében nagy valószínűséggel tartósan nagy mértékben csökkent volt a szerződéskötési képessége.

Az örökhagyó hagyatékát az illetékes közjegyző a felperessel 2007. október 1-jén kötött öröklési szerződéssel érintett b.-i lakásingatlan, illetve a 2008. február 21-én készített végrendelet folytán a b.-i garázsingatlan kivételével, a 2008. július 8-ai öröklési szerződés alapján az alperesnek ideiglenes hatállyal adta át. A fentebb említett lakásingatlant teljes hatállyal a felperesnek, a garázst ideiglenes hatállyal 1/2-1/2 arányban a peres feleknek adta át.

A felperes - a megismételt eljárásban - módosított keresetében a hagyatéki vagyon egészét kérte a tulajdonába adni. A 2008. július 8-án kötött öröklési szerződés érvénytelenségét elsődlegesen jóerkölcsbe ütköző volta, másodlagosan a szerződéskötés időpontjában az örökhagyó ügyei viteléhez szükséges belátási képessége hiánya miatt állította. Ezen túlmenően a 2008. február 21-én tett végrendeletnek a részleges, az alperesnek szóló juttatás tekintetében fennálló érvénytelenségét állította a Ptk. 632.§ (1)-(2) bekezdéseiben írt összeférhetetlenség miatt.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. A 2008. február 21-ei végrendelet részleges érvénytelenségével kapcsolatban álláspontja az volt, hogy az örökhagyó a 2008. július 8-ai öröklési szerződéssel a végakarát módosította, az említett végrendeletét visszavonta.

Az elsőfokú bíróság az örökhagyó belátási képességének teljes hiányára alapított keresetet alaptalannak találta, azonban a szerződést nyilvánvalóan a jóerkölcshöz ütközőnek ítélte. Erre tekintettel az ítéletében megállapította, hogy a felperes megszerezte az örökhagyó hagyatékához tartozó ingók és a fent említett lakás kivételével valamennyi ingatlan 1/2 tulajdonjogát végrendeleti öröklés jogcímén. Felhívta az ingatlanügyi hatóságot a felperes tulajdonszerzése ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére. Az alperest mindezek túrésára és a perköltség megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A mindkét fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - az alperes elsődleges fellebbezési kérelmének helyt adva - megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította.

Elsőként az alperes által az elsőfokú ítéletnek az öröklési szerződés érvénytelenségének a megállapítását támadó elsődleges fellebbezési kérelem alapján azt vizsgálta, hogy a 2008. július 8-i öröklési szerződés a jóerkölcshöz ütközik-e.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint helytállóan hivatkozott az alperes a fellebbezésében az öröklési szerződés jóerkölcshöz ütköző voltának a megítélése kérdésében a kialakult következetes és egységes bírói gyakorlatra, amely csak igen szűk keretek között ismeri el ez okból a semmisségre történő hivatkozást.

Idézve az e tárgyban hozott eseti döntéseket, kifejtette: az olyan öröklési szerződés érvénytelen, amelynek a megkötésekor a szerződéses örökös tudja, hogy az örökhagyó gyógyíthatatlan betegsége miatt kell a kötelezettségét csak igen rövid, általában napokban kifejezhető és orvosilag egyértelműen maghatározható ideig teljesítenie. Azonban gyógyíthatatlan beteggel kötött öröklési szerződés sem ütközik jóerkölcshöz akkor, ha az örökhagyó közeli halálára teljes bizonyossággal nem lehet számítani.

A másodfokú bíróság a per adatai alapján azt állapította meg, hogy nem nyert bizonyítást: a szerződés megkötésekor az alperes számára ismert volt az örökhagyó rövid életkilátása, közeli halála, ennek folytán az, hogy olyan szerződéses kötelezettséget vállalt, amelyet nem kell teljesítenie.

Rámutatott arra is, hogy a bíróság abban az esetben is köteles mérlegelni a tényeket, ha a szerződéses örökös az szerződéskötéskor teljes bizonyossággal tudott az örökhagyó közeli haláláról. Az ítélezési gyakorlat szerint ugyanis e tudomás ellenére sem állapítható meg a semmisség akkor, ha az örökhagyó a közeli halálának a tudatában kötötte meg a szerződést, vagy ha a kötelezett már a szerződés megkötését megelőzően is jelentős mértékű szolgáltatást nyújtott a jogosultnak, avagy a jogosult

magatehetetlen, ápolásra szorul és róla a gondoskodás, az ellátása másképp nem volt megoldható.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a perbeli esetben nem alapozhatta meg az elsőfokú bíróság részéről a bírói gyakorlattól való eltérést az, az alperes által hivatkozott, önmagában logikai ellentmondást hordozó körülmény, hogy az örökhagyó nem szenvedett olyan betegségben, amely nagy valószínűséggel rövid időn belül a halálához vezetett volna.

Kifejtette, hogy a következetes ítélkezési gyakorlatnak az a bírói döntés felel meg, amely arra is figyelemmel van, hogy a szerződéskötés időpontjában, különösen gyógyíthatatlan betegség hiányában, orvosilag egyértelműen meghatározható volt-e az örökhagyó rövidesen várható halála és a laikus szerződéses örökös teljes bizonyossággal, teljes megalapozottsággal előre számolhatott-e a csak utólag rövid idejűnek bizonyult szerződéses kötelezettséggel.

A másodfokú bíróság megítélése szerint a perbeli esetben a szerződéskötés időpontjában egyik feltétel sem teljesült.

Hangsúlyozta, hogy a rendelkezésre álló szakértői vélemény szerint orvosilag egyértelműen nem volt meghatározható az örökhagyó rövidesen várható halála. Ebből is következően a laikus alperes azzal teljes bizonyossággal és teljes megalapozottsággal előre nem számolhatott. Az elsőfokú bíróság által jelentősnek tulajdonított az a körülmény, hogy a szerződéskötés és az örökhagyó halála között hét nap telt el, megítélése szerint csak akkor bírhat jelentőséggel, ha az utólag rövidnek bizonyult időtartam már a szerződés megkötésekor orvosilag egyértelműen meghatározható lett volna.

A másodfokú bíróság érvelése szerint az elsőfokú bíróság az orvosszakértői vélemény és a per egyéb adatai ellenében, az örökhagyó életkorából, a megelőző kórházi kezelés tényéből és csak az orvosi iratokból megismerhető állapotából sem juthatott eltérő következtetésre. Szerinte a laikus tanúk vallomásából lehet arra következtetni, hogy a szintén laikus alperes a szerződéskötéskor az örökhagyó egészségügyi állapotát illetően minek lehetett az ismeretében.

Ehhez kapcsolódóan hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság által az alperes terhére megállapított „alappal feltételezés” nem elégséges indok a szerződés érvénytelenségének a megállapítására. Nem tekintette az alperesnek az örökhagyó rövidesen bekövetkező halálára vonatkozó ismerete bizonyítékaként azt a körülményt sem, hogy az örökhagyóhoz a halálát közvetlenül megelőzően többször kellett kihívni az orvosi ügyeletet, mivel az ügyeleti ellátás már az öröklési szerződés megkötését követően történt.

Mindezek alapján a másodfokú bíróság arra a megállapításra jutott, hogy az öröklési szerződés megkötése nem az örökhagyó élethelyzetének erkölcsileg kifogásolható kihasználását, hanem az általa olyannyira kívánt gondoskodás megoldását célozta. Ennek a szükségességével - érvelt - a szerződés megkötésekor reálisan számolni kellett, az örökhagyó pedig az alperesen kívül másra alappal nem számíthatott.

Ezért úgy foglalt állást, hogy a per adatai mellett az öröklési szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző volta, mint a szerződéskötés időpontjában fennállt érvénytelenségi ok, nem állapítható meg, az öröklési szerződés nem esik a társadalmi közfelfogás szerint erkölcsileg súlyos megítélés alá, nem sérti a társadalom kialakult erkölcsi ítéletét, a szerződéssel elérni kívánt cél, a szerződés tárgya megfelel a jóerkölcs polgári jogi követelményének. Miután az öröklési szerződés érvényesnek bizonyult, annak folytán a 2008. február 21-én tett végrendelet hatálytalan. Ez pedig kizárta a végrendelet részbeni érvénytelenségének és annak függvényében a felperes öröklési igényének az érdemi vizsgálatát.

A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és helyette a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát. Kérte, hogy a Kúria az örökhagyó örököséként nevezze meg a hagyaték egészére, avagy annak 1/2 részére végrendeleti öröklés, továbbá a hagyaték további 1/2 része 1/28 részére törvényes öröklés jogcímén. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett kérte az ügyben eljáró elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítani.

Érvelése szerint a jogerős határozat a Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglalt rendelkezést sérti, a bizonyítékok mérlegelése logikai ellentmondást tartalmaz, okszerűtlen és részben iratellenes. Sérti továbbá Polgári Törvénykönyvről szóló az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 200.§ (2) bekezdésében foglaltakat is. Megítélése szerint a rendelkezésre álló bizonyítékokból a másodfokú bíróság többet figyelmen kívül hagyott, olyan körülményeket nem vett figyelembe, amelyek igazolják az örökhagyó szerződéskötés időpontjában már fennálló egészségi állapotát, amely alapján laikus által is teljes bizonyossággal és megalapozottsággal felismerhető volt az örökhagyó rövidesen és várhatóan teljes bizonyossággal bekövetkező halála.

Utalt arra, hogy a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői véleményt, illetve az igazságügyi elmeorvos-szakértői véleményt a jogerős ítéletet hozó bíróság teljes egészében figyelmen kívül hagyta annak ellenére, hogy azok a szerződéskötést néhány hónappal és az örökhagyó halálát közvetlenül megelőző időszakból olyan

orvosi diagnózisokat és megállapításokat rögzítenek, amelyek okszerű mérlegelésével a jogerős ítéletet hozó bíróság elmulasztotta. Azok kirekesztésével szerinte a másodfokú bíróság téves tényállást állapított meg.

A felperes álláspontja szerint a rendelkezésre álló orvosi iratokból az állapítható meg, hogy az örökhagyó rövidesen várható halálára teljes bizonyossággal és teljes megalapozottsággal előre lehetett számolni.

Véleménye szerint nem fedi a valóságot az a megállapítás sem, hogy az örökhagyó nem szenvedett gyógyíthatatlan betegségben. Az orvosi iratok alapján egyértelműen meghatározható volt a gyógyíthatatlan betegsége, az azt követő folyamatos állapotromlása pedig a közeli halála bekövetkezését megalapozottan és teljes bizonyossággal kiszámíthatóvá tette.

Kiemelte még, hogy a 2008. február 21-én kelt végrendelet alapján az örökhagyó vagyonának az alperes 1/2 arányú örököse volt. Az öröklési szerződést nemcsak abban a tudatban írta alá, hogy az örökhagyó végrendeleti örököse, hanem annak ismeretében is, hogy ő kisebb megszakításokkal a végrendeletben megjelölt tartási, gondozási, ápolási, gyógykezeltetési kötelezettségét teljesítette. Ezek a körülmények pedig meglátása szerint okszerűtlenné teszik azt a hivatkozást, miszerint az öröklési szerződés semmissé nyilvánításával a gyógyíthatatlan betegségben szenvedő betegeket életük legnehezebb időszakában fosztanak meg annak lehetőségétől, hogy biztosítsák maguk számára a szükséges gondozást, támaszt, az igényelt segítséget.

Álláspontja szerint az öröklési szerződés megkötésére anyagi előnyök elérése céljából került sor.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.

A jogerős ítélet felülvizsgálatának a Pp. 270.§ (1) bekezdése értelmében jogszabálysértés esetén van helye. A jogszabálysértés vonatkozhat eljárásjogi szabály vagy anyagi jogi szabály megsértésére.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a tényállás helytelen megállapítására, a bizonyítékok nem megfelelő értékelésére hivatkozva sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a Ptk. 200.§ (2) bekezdésére alapított érvénytelenség megállapítása iránti keresetét elutasította.

A Kúriának mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik-e az alperes és az örökhagyó között 2008. július 8-án megkötött öröklési szerződés.

A Ptk. 200.§ (1) bekezdése értelmében a szerződést kötő felek szabadon dönthetnek arról, hogy kivel, milyen tartalmú szerződést kötnek, a szerződéses szabadságuk azonban csak a jogszabályok keretei között érvényesülhet. A törvény gátat vet annak, hogy a felek a társadalmi és gazdasági rendünkkel ellentétes érdekeket érvényesítsenek és szerződésüket ilyen érdekek szolgálatába állítsák. Megvonja ezért a jogi hatást a közérdeket sértő szerződésektől, és azokat semmisnek nyilvánítja. Azok a szerződések, amelyek valamely jogszabály rendelkezésébe ütköznek, ún. tilos szerződések, és ezek - ha jogszabály kivételt nem tesz - semmisek. Jogszabályba ütközik - a többi között - az a szerződés, amelynek tartalma, a velük elérni kívánt eredmény nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik, ezért az ilyen szerződés a Ptk. 200.§ (2) bekezdése értelmében semmis.

Jóerkölcsbe ütközik a szerződés, amelyet ugyan jogszabály nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat vagy szokásokat nyilvánvalóan sérti, s ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti.

A jóerkölcs olyan jogi kategória, amely a társadalom általános értékítéletét fejezi ki, ezért a szerződés jóerkölcsbe ütközésének megállapítása során nem a szerződő fél érdeksérelmét, hanem azt kell vizsgálni, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő-e.

A társadalom általános erkölcsi felfogásával ellentétes, és ezért a jóerkölcsbe ütközik az öröklési szerződés akkor, ha az eltartást vagy gondozást vállaló személy a szerződés megkötésekor orvosi vélemény alapján, vagy egyéb módon tisztában van az eltartásra szoruló egészségi állapotával, és tudja azt, hogy olyan gyógyíthatatlan betegségben szenved, amely viszonylag rövid idő alatt biztosan a halálához vezet. Az ilyen körülmények között kötött öröklési szerződés nem a szokásos kockázati tényezők mellett jön létre, hiszen az eltartást vagy gondozást vállaló személy a jogosulttal abban a tudatban szerződik, hogy a tartást vagy gondozást csak rövid ideig kell szolgáltatnia, és viszonylag csekély áldozattal, súlytalan szolgáltatás nyújtásával megszerezheti az eltartott jelentős értékű vagyonát.

Ugyanakkor - ahogyan erre a másodfokú bíróság a jogerős ítéletében hivatkozott és ennek helytálló indokát is adta - önmagában nem áll szemben az általános társadalmi felfogással, és ezért a jóerkölcsbe sem ütközik az, ha a tényleges tartásra vagy gondozásra szoruló személy súlyos betegségének következtében igényel ápolást és gondozást, amit szerződés útján szerez meg.

A bíróság az öröklési szerződések nyilvánvalóan a jóerkölcsbe

ütköző voltának megítélése során a szerződéskötés egyéb körülményeit is értékeli. Így különösen azt, ha az örökhagyó maga is tisztában volt gyógyíthatatlan betegségével vagy közelgő halálával, és a szerződést ennek tudatában kötötte meg; ha a szerződés megkötésére az örökhagyó kifejezett kívánságára került sor; ha a magatehetetlen és ápolásra szoruló jogosult gondozása és ellátása más módon nem lett volna megoldható; a törvényes örökös (kiváltképpen közeli hozzátartozója) segítségére nem számíthatott; a kötelezett a szerződés megkötése előtt már jelentős mértékű tartási és gondozási szolgáltatásokat nyújtott az örökhagyónak.

A perbeli esetben a felperesre hárult annak bizonyítása, hogy az alperes olyan időben kötött szerződést az örökhagyóval, amikor már számítani lehetett közeli halálára gyógyíthatatlan megbetegedése miatt, és erre figyelemmel helyzetét kihasználva, jelentős anyagi előny elérése céljából állapotodott meg vele; tudta, vagy megfelelő körülmétekintés mellett tudnia kellett, hogy kötelezettségét csak rövid ideig kell teljesítenie.

Az elsőfokú bíróságnak az volt az álláspontja, hogy az alperes alappal feltételezhette azt, hogy az öröklési szerződésben vállalt tartási kötelezettségének hosszú időn keresztül az örökhagyó rövidesen bekövetkező halála miatt nem kell eleget tennie. Úgy ítélte meg, hogy a szerződéskötés időpontjában az örökhagyó olyan legyengült, elesett állapotban lehetett, amikor közeli időpontban bekövetkező halála laikus, így az alperes számára is látható volt.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azt kiegészítéssel ítélezése alapjául elfogadta, azonban érdemi döntésével, - a bizonyítékok ismételt összevetésével eltérő következtetésre jutva, - nem értett egyet. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében számot adott arról, hogy milyen okból helyezkedett az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi álláspontra.

Ehhez képest a felülvizsgálati kérelem a mérlegelés útján megállapított jogerős ítéleti tényállás felülmérlegelésére, a bizonyítékok újbóli értékelésére irányult.

A felülvizsgálat mint rendkívüli perorvoslat szabályainak, így a Pp. 270.§ (2) bekezdése és a Pp. 275.§ (3) bekezdése összevetéséből adódó helyes értelmezés szerint a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére már nincs lehetőség. A jogerős ítéletnek a Pp. 206.§ (1) bekezdésébe ütköző jogszabálysértő volta csak akkor állapítható meg, ha a bíróság - a jelen ügyben a másodfokú bíróság - a bizonyítékok mérlegelése, illetve újramérlegelése során a logika szabályaival ellentétes, nyilvánvalóan okszerűtlen következtetéseket vont le.

Ezzel összefüggésben a Kúria - ahogyan azt már számos eseti döntésében is kifejtette - ezúttal is kiemeli: amiatt nem minősül nyilvánvalóan okszerűtlennek a felülvizsgálati kérelemmel támadott jogerős ítélet, hogy az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna. Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, ha a bizonyítékokból csupán egyfajta, mégpedig a támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni.

Adott esetben a jogerős ítéletnek nincs ilyen hibája. A másodfokú bíróság a kiegészített tényállás alapján helyes jogi következtetéssel állapította meg, hogy az öröklési szerződés érvénytelenségének a megállapítására irányuló kereset alaptalan.

A Kúria a jogerős ítélet e körben kifejtett indokaival maradéktalanul egyetértett, azt csupán a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel egészíti ki a következőkkel:

A másodfokú bíróság a beszerzett orvosi dokumentációk, kórházi zárójelentés, a szakértői vélemények, valamint a tanúvallomások értékelése eredményeként helytállóan jutott arra a megállapításra, hogy az örökhagyónál olyan betegség, amely nagy valószínűséggel rövid idő belül a halálához vezetett volna, nem volt felismerhető. Ugyanakkor tényként állapítható meg, hogy általános állapota folyamatosan romlott, az orvosszakértői vélemény által is alátámasztottan a közeli halál lehetőségét előre vetítette. Mindez alapján megállapítható, hogy az öröklési szerződés megkötése az örökhagyó részéről szükséges volt. A per adatai igazolták, hogy a szerződéskötés időpontjában az örökhagyó egészségi állapota miatt segítségre szorult.

Bizonyítást nyert a perben, hogy a felperes segítségére nem számíthatott az örökhagyó, hiszen vele 2008 áprilisa óta nem tartotta a kapcsolatot, és más hozzátartozótól sem várhatta saját gondozását, ellátását. A felperes nem állította, hogy kereste volna a kapcsolatot az örökhagyóval és arra sem volt peradat, hogy az alperes megakadályozta volna abban, hogy kapcsolatba lépjen az örökhagyóval. Mindebből következően az állapítható meg, hogy mástól, mint az alperestől az örökhagyó nem remélhetett gondoskodást.

A szerződés megkötésére tanúvallomással alátámasztottan az örökhagyó szándéka és akarata szerint került sor. Nem merült fel olyan körülmény, amely alapján az a következtetés lenne levonható, hogy az alperes volt az, aki ösztönözte az örökhagyót a szerződés megkötésére.

Adott esetben az is megállapítható volt, hogy az örökhagyó kívánta ilyen módon biztosítani a gondozását, ápolását, mint ahogyan azt már a halálát megelőző években is számos esetben tette, amikor is

rendelkezett halála esetére tartása, gondozása fejében vagyonáról. A Kúria megítélése szerint az elsőfokú bíróság által kirendelt igazságügyi elmeorvos-szakértő által felismert paranoid típusú személyiségzavarával magyarázható, hogy az örökhagyó megrögzötten kereste az eltartóit: kifejezetten kereste annak módját, hogy saját tartását, gondozását biztosítsa már azokban az években is, amikor azt az általános állapota még nem feltétlenül tette indokolttá, minthogy korához képest jó fizikai erőnléte miatt ápolásra nem szorult.

A Kúria rámutat arra, hogy a hivatkozott szakértői vélemény - amelyet kétségtelen, hogy a másodfokú bíróság, bár az a peranyag részét képezte, nem vont be a mérlegelésébe - nemcsak azt állapította meg, hogy az örökhagyó ítéletalkotása, kritikai készsége a fent említett személyiségzavara miatt károsodott, hanem azt is rögzítette, hogy olyan mértékű szellemi leépülés nem volt nála megállapítható, ami miatt ne lett volna tisztában vagyoni helyzetével. Éppen annak ismeretében végintézkedéssel, öröklési szerződés formájában kívánta biztosítani a saját gondozását, amikor az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel a szakértői vélemény szerint megállapíthatóan rendelkezett.

Nem adnak alapot a per adatai olyan következtetés levonására, hogy az örökhagyó életkilátásai orvosilag egyértelműen meghatározhatók lettek volna, és ezért az alperes biztos alappal következtethetett volna arra, hogy a szerződéses kötelezettségeinek csupán néhány napig kell eleget tennie. Ennek a valószínűségét nem csupán az orvosi dokumentációk, illetőleg a szakértői vélemény, hanem a kihallgatott tanúk vallomása is cáfolta.

Az, hogy az öröklési szerződéssel együtt járó kötelezettségek az örökhagyó a szerződés megkötését követő nyolcadik napon bekövetkezett halálával viszonylag rövid időn belül megszűntek, a szerződés kockázati jellege folytán annak érvényességét nem érinti. E helyütt a Kúria hangsúlyozza, hogy az öröklési szerződésnél, bár a szerződés visszterhes szerződés, ahol szolgáltatással ellenszolgáltatás áll szemben, kizárt annak megállapítása, hogy az átruházott vagyoni érték és a teljesítendő tartás értéke hogyan fog viszonyulni egymáshoz. Az öröklési szerződés ún. szerencse jellegű szerződés, amelynek eleme a kockázatvállalás. A szolgáltatások egyenértékűsége, az arányosság kérdése fel sem merülhet; az adott esetben utólag megállapítható aránytalanság a szerződés érvényességét nem befolyásolja.

Mindezekből következően megállapítható volt az, hogy a szerződés az örökhagyó gondozásának és ápolásának a megoldását célozta. A perbeli szerződést megkötésének a jogerős ítéletben helyesen kiemelt előzményei, körülményei nem teszik nyilvánvalóan a jóérkölcsebe ütközővé, annak ellenére sem, hogy az örökhagyó annak megkötését követően röviddel elhunyt.

A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok: tanúvallomások, szakértői vélemények, okiratok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történt értékelése alapján megalapozottan állapította meg a tényállást. Ennek során a Pp. 164.§ (1) bekezdésében foglalt eljárásjogi szabály helyes alkalmazásával jutott arra a következtetésre, hogy a semmisségi ok fennállása, amelyet az arra hivatkozó felperes volt köteles kétséget kizáróan bizonyítani, nem nyert bizonyítást a perben. Mindezt a másodfokú bíróság megalapozottan következtetett arra, hogy nem állapítható meg az öröklési szerződésnek a nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző volta.

Mindezeket túl kiemeli a Kúria, hogy nem jogszabálysértő a jogerős ítélet, ha egyes bizonyítékokkal nincs teljes összhangban, de nem ellentétes a bizonyítékok összességével.

A felperes által a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott bizonyítékok a többi bizonyítékkal összevetve, azokkal összhangban értékelve nem voltak alkalmasak annak az álláspontjának az alátámasztására, hogy az alperest nem az örökhagyó tényleges tartásának a szándéka vezette, hanem az, hogy az örökhagyó vagyonát nyilvánvalóan rövid ideig tartó tartás fejében megszerezze.

A kifejtettek szerint a másodfokú bíróság döntése nem jogszabálysértő, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségét.

Ennek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) és (5)-(6) bekezdései alapján a kifejtett ügyvédi munkával arányban állóan határozta meg.

A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a értelmében az állam viseli.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet - a felperes kérelmére - a Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2015. november 25.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Pummerné dr. Boruzs Mariann

s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Gábor s.k. bíró